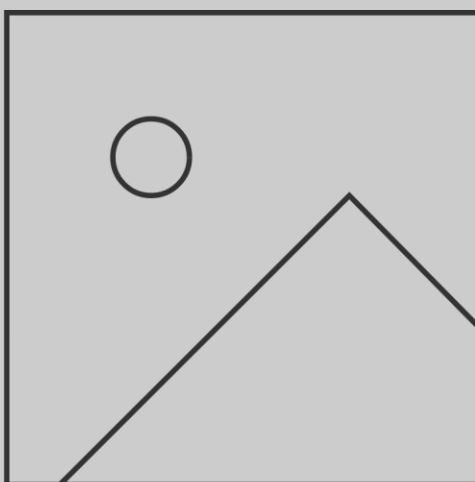
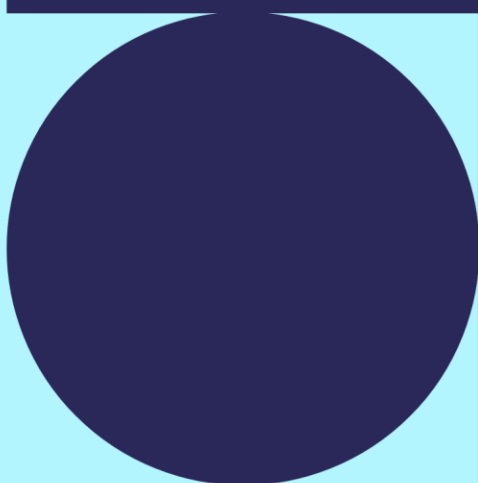

Oslo

Beredskapsplan for høy luftforurensning av NO₂ i Oslo

INNHold

1. FORORD	3
2. FORMÅL	3
3. PRINSIPPER	3
4. BEREDSKAPSGRUPPE	4
5. AKTUELLE TILTAK FOR Å REDUSERE LUFTFORURENSNINGEN	5
6. BESLUTNINGSMODELL	6
7. FAGLIG RESSURSGRUPPE	9
8. INFORMASJON/KOMMUNIKASJON	9
9. RUTINER FOR LOGG OG EVALUERING	10

1. Forord

Forurensningsforskriftens kapittel 7 om lokal luftkvalitet angir grenseverdier for blant annet svevestøv (PM₁₀) og nitrogenoksid (NO₂). Bymiljøetaten er delegert kommunens myndighet og ansvar etter dette kapittelet i forskriften.

I Oslo er det fare for overskridelser av forurensningsforskriftens grenseverdi for nitrogenoksid både for timemiddel og årsmiddel. Hovedkilden til nitrogenoksidforurensningen i Oslo er eksos fra veitrafikken. Lokalt har også andre kilder betydning, som f.eks. utslipp fra skip. Utslipp av nitrogenoksid og dermed konsentrasjonene har blitt redusert de siste årene.

Langsiktige tiltak er det viktigste, og helt nødvendig, for å overholde forurensningsforskriftens krav til årsmiddel. Det er imidlertid også behov for ekstra tiltak, herunder informasjon til befolkningen og trafikkregulerende tiltak, i perioder med kortvarig høy luftforurensning.

Denne beredskapsplanen gjelder for situasjoner med høye konsentrasjoner av nitrogenoksid, og er knyttet til overskridelser av timemiddelkravet forurensningsforskriften setter til NO₂ (200 µg/m³). Slike overskridelser inntreffer som oftest i kalde perioder i vinterhalvåret som følge av værphenomenet inversjon, dvs. at temperaturen er lavest i de nederste luftlagene. Den kalde lufta stenges dermed inne ved bakken, og luftforurensningen akkumuleres. Høye konsentrasjoner av NO₂ fra eksos korrelerer ofte med høye konsentrasjoner av svevestøvutslipp fra vedfyring, siden begge typer utslipp er knyttet til kaldt vintervær.

Oslo kommune ved Bymiljøetaten har ansvar for å gjennomføre tiltak på det kommunale veinettet, Statens vegvesen Region øst har ansvar for å gjennomføre tiltak på det statlige veinettet og Oslo havn har ansvar for å gjennomføre tiltak i forbindelse med utslipp fra havnevirksomhet.

Enkelte år er det også perioder med svært høye konsentrasjoner av svevestøv som følge av veistøv. For å redusere konsentrasjonene av veistøv kan anleggseierne intensivere tiltakene på veinettet, bl.a. øke hyppigheten av renhold og støvdemping. Denne problemstilling er ikke en del av denne beredskapsplanen, men håndteres separat.

2. Formål

Formålet med denne planen er å beskrive og igangsette prosessen for å innføre tiltak mot luftforurensning i Oslo i perioder med høy luftforurensning fra eksos. Planen beskriver ansvarsforhold og oppfølging i slike perioder i Oslo samt tiltak for å redusere luftforurensningen.

Høy luftforurensning defineres som overskridelser av timemiddel for NO₂, tilsvarende varslingsklassen «høyt» ¹.

Planen gjelder for situasjoner med høy luftforurensning der følgende to vilkår må være oppfylt:

- Større geografisk utbredelse: forurensningssituasjonen gjelder større områder, med negative helseeffekter for et betydelig antall mennesker
- Lengre varighet: varslet varighet to dager eller mer

Det vil alltid knytte seg en del usikkerhet til langtidsværvarsler, men potensielle situasjoner skal følges nøye.

3. Prinsipper

Situasjoner med høy luftforurensning skal håndteres etter de generelle beredskapsprinsippene:

¹ http://www.luftkvalitet.info/home/news/15-09-30/Nye_varslingsklasser.aspx

- **Ansvarsprinsippet (sektoransvaret)**

- Den som har ansvaret for en sektor, funksjon eller tjeneste i en normalsituasjon har også ansvar for å håndtere ekstraordinære hendelser og kriser.

- **Likhetsprinsippet**

- Den organisasjonen en opererer i til daglig skal være mest mulig lik den organisasjonen en har under kriser.

- **Nærhetsprinsippet**

- Kriser skal håndteres på lavest mulig nivå.

- **Samvirkeprinsippet**

- Myndighet, virksomhet og etat har et selvstendig ansvar for å sikre et best mulig samvirke med relevante aktører og virksomheter i arbeidet med forebygging, beredskap og krisehåndtering.

4. Beredskapsgruppe

Disse virksomhetene er involvert i gjennomføringen av beredskapsplanen og har følgende funksjoner:

Virksomhet	Funksjon
- Bymiljøetaten (BYM) <i>Miljødivisjonen</i>	Leder beredskapsgruppen. Fagpersoner luftkvalitet, utarbeider varsel om luftforurensning. Sender anbefaling om vedtak til etatsdirektør. Holder beredskapsgruppen informert om status og evt. vedtak
- Bymiljøetaten (BYM) <i>Etatsledelse</i>	Sende anbefaling om vedtak til Byrådsavdeling for miljø og samferdsel for politisk vedtak.
- Byrådsavdeling for miljø og samferdsel (MOS)	Informasjon om politisk vedtatte tiltak. Vedtak om innføring av midlertidige trafikkregulerende tiltak på kommunal vei.
- Bymiljøetaten (BYM) <i>Kommunikasjon</i>	Ansvar for kommunikasjonsplan (vedlegg 2).
- Bymiljøetaten (BYM) <i>Mobilitetsdivisjonen</i>	Anleggseier – ansvar for iverksettelse av tiltak på kommunal vei.
- Meteorologisk institutt (MET)	Værvarsling. Luftkvalitetsmodellering.
- Statens vegvesen (SVV)	Anleggseier – ansvar for iverksettelse av tiltak på statlig vei. Kommunikasjon. Håndheving av dieselforbud. Vedtak om innføring av midlertidige trafikkregulerende tiltak på statlig vei.
- Byrådsavdeling for helse, eldre og innbyggertjenester	Overordnet ansvar for folkehelse i Oslo.
- Helseetaten	Helsemyndighet Miljørettet helsevern. Råd og veiledning om helseeffekter og forholdsregler til befolkningen og aktuelle instanser som gir informasjon til utsatte grupper.

- Norsk institutt for luftforskning (NILU)	Informasjon.
- Oslo Havn KF	Anleggseier skip og havn - ansvar for tiltak i forbindelse med havnevirksomhet.
- Beredskapsetaten	Overordnet ansvar for koordinering av kommunens krisehåndtering og er kontaktpunkt for varsel av uønskede hendelser som skal viderevarsles i kommunen.
- Ruter	Økt behov for kollektivtransport, informasjon.
- Vy	Økt behov for kollektivtransport, informasjon.
- Oslo politidistrikt	Håndheving av dieselforbud.

Kontaktpersoner med beskrivelse av funksjon og myndighet er beskrevet i **vedlegg 1**.

Ved gjennomføring av hver fase i planen vil disse være involvert på ulike måter nærmere beskrevet i kapitlene Forord, Beslutningsmodell og Faglig ressursgruppe.

Håndtering av situasjoner med høy luftforurensning krever samarbeid mellom flere etater. Værvarsel og modellberegninger fra Meteorologisk institutt danner grunnlag for at fagpersoner innen luftkvalitet fra Bymiljøetaten kan utarbeide luftkvalitetsvarsel. Byrådet i Oslo og Statens vegvesen kan fatte vedtak om innføring av midlertidige trafikkregulerende tiltak. Anleggseierne har ansvar for iverksettelse av tiltak.

5. Aktuelle tiltak for å redusere luftforurensningen

Per i dag er følgende tiltak aktuelle å benytte i situasjoner med fare for høy luftforurensning av nitrogendioksid i Oslo:

- Informasjonstiltak etter kommunikasjonsplan (vedlegg 2): Informasjon til forskjellige målgrupper om situasjonen, råd om hvordan befolkningen skal forholde seg, informasjon om tiltak som iverksettes og om hvordan den enkelte kan bidra til å bedre luftkvaliteten. Kanaler for informasjon omfatter blant annet media, kommunens nettsider, sosiale medier og variable opplysningstavler ved hovedinnfartsveier.
- Midlertidige trafikkregulerende tiltak - dieselforbud: Byråden for miljø og samferdsel kan fatte vedtak om forbud mot bruk av dieselmotorer på kommunal vei². Vedtak skal kunngjøres senest 24 timer før det iverksettes. Statens vegvesen kan fatte tilsvarende vedtak for statlig vei (Ring 1). Forbudet er begrenset til å gjelde mellom klokka 06.00 og 22.00.

² <https://lovdata.no/dokument/OV/forskrift/2016-12-01-1424?q=trafikkregulerende%20tiltak>

6. Beslutningsmodell

Beslutningsmodellen for andre kritiske hendelser følges også ved denne type situasjoner:

FAKTA

- Viktigste kommunikasjonsverktøy.
- Grunnlag for vurdering av verste fall scenario.
- Viktig for definering av potensialet i hendelsen.
- Grunnlag for definering av "eieforholdet" til hendelsen.
- Hva er VÅRE oppgaver.

FOKUS

- Bygger på fakta
- Viktig verktøy for å definere prioriterte oppgaver.
- Akutte og proaktive fokusområder

AKSJON

- Bygger på fakta og de fokusområdene som er definert og prioritert
- Prioritert liste over aksjoner som skal iverksettes
- Ansvarlige personer
- Tidsaspekt

Fase	Utløsende faktor	Beskrivelse	Ansvar (hovedansvar i fet skrift)
0	Normal-situasjon	Langtidsvarsel - vær BYM v/Miljødivisjonen utarbeider daglige varsler om luftforurensning i vinterhalvåret. BYM skal holde seg orientert om den generelle vær-situasjonen, inkl. langtidsværvarselet og kontakter MET ved behov. Normalt vurderer MET værprognoser utover dag 2 hver dag etter kl. 11. I tidsrommet 15.11.-15.3. utarbeider MET i tillegg et 5-døgns-varsel to dager i uken (mandag og torsdag) før ca. kl. 13.	BYM (v/Miljødivisjonen) MET
1	Langtidsvarsel om værforhold som kan føre til høy luftforurensning	Orienterer beredskapsgruppen om mulig høy luftforurensning I situasjoner som kan føre til høy luftforurensning orienteres beredskapsgruppa om mulig fase 2. Situasjonen følges nøye. Informasjon om høy luftforurensning og mulig fase 2 skal vise til beredskapsplanen. Utviklingen av luftforurensningssituasjonens omfang og varighet vurderes for å oppnå best mulig varslingsnøyaktighet og informasjon, deriblant vurdering av om vilkårene for fase 2 kommer til å være oppfylt. En faglig ressursgruppe (jfr. kapittel 7) opprettes med en person fra henholdsvis MET og BYM og skal følge forurensningssituasjonen hele tiden. <i>- Varsel om mulig fase 2 sendes beredskapsgruppen. (Beredskapsgruppen informeres også dersom værprognoser gjør at det ikke er aktuelt å gå videre til fase 2, dvs. at situasjonen avblåses.)</i>	BYM (v/Miljødivisjonen) MET BYM v/Miljødivisjonen
2	Varsel om timemiddel NO ₂ på 200µg/m ³ over større områder og varslet lengre inversjonsperiode	Tiltak vurderes og beredskapsgruppen settes Forventet varighet av situasjonen vurderes. <i>Leder av beredskapsgruppen mottar en faglig vurdering om at man er i fase 2 og tiltak bør iverksettes.</i> Mulige tiltak: -Informasjonstiltak (etter kommunikasjonsplan, vedlegg 2) -Trafikkregulerende tiltak (dieselforbud) <u>Ved behov for tiltak:</u> <i>Beredskapsgruppen settes.</i> BYM sender ut en epost til beredskapsgruppen med informasjon om at beredskapsgruppen settes og at arbeid etter beredskapsplanen igangsettes.	BYM (v/Miljødivisjonen) Varslingsansvarlig/ faglig ressursgruppe Beredskapsgruppens leder

		-Anbefaling om innføring av tiltak gis fra Beredskapsgruppens leder til BYMs etatsledelse. -Anbefaling om innføring av tiltak som omfatter kommunal vei oversendes fra BYMs etatsledelse til Byrådsavdeling for miljø og samferdsel for politisk vedtak. - Statens vegvesen mottar samme informasjon fra Beredskapsgruppens leder, etter avtale med etatsledelsen i BYM. -Resten av beredskapsgruppen orienteres tilsvarende om at anbefaling av innføring av tiltak er sendt. I tillegg til utfyllende informasjon på e-post, sendes også SMS til aktuelle personer.	Beredskapsgruppens leder Etatsdirektør for BYM/ass. etatsdirektør BYM Beredskapsgruppens leder Beredskapsgruppens leder Beredskapsgruppens leder
3	Varsel om timemiddel NO ₂ på 200µg/m ³ i større områder og varslet lengre inversjonsperiode	Tiltak vedtas Trafikkregulerende tiltak (dieselforbud) vedtas for kommunal vei. Kunngjøring og øvrig varsling skal skje senest 24 timer før vedtaket iverksettes. Vedtaket om trafikkregulerende tiltak (dieselforbud) for kommunal vei oversendes BYM v/etatsledelsen samt til BYM v/Beredskapsgruppens leder. Tilsvarende vedtak fattes og trafikkregulerende tiltak (dieselforbud) vedtas for statlig vei (Ring 1). Vedtaket om trafikkregulerende tiltak for statlig vei (Ring 1) oversendes BYM v/etatsledelsen samt til BYM v/Beredskapsgruppens leder.	Byråd for miljø og samferdsel/SVV MOS MOS SVV SVV
4	Varsel om timemiddel NO ₂ på 200µg/m ³ i større områder og varslet lengre inversjonsperiode	Tiltak iverksettes Vedtak om innføring av tiltak (dieselforbud) oversendes til: - BYM Mobilitetsdivisjonen (for gjennomføring av dieselforbudet på kommunal vei) - BYM Kommunikasjon, som arbeider etter Kommunikasjonsplanen - Statens vegvesen Region øst (for gjennomføring av dieselforbudet på statlig vei, dvs. Ring 1) -Informasjonstiltak iverksettes (vedlegg 2)	BYM (v/Miljødivisjonen) Beredskapsgruppens leder BYM v/Kommunikasjon

		-Trafikkregulerende tiltak (dieselforbud) iverksettes. <i>I praksis betyr det at det må informeres om tiltakene (jf. kommunikasjonsplanen, vedlegg 2).</i>	BYM v/Mobilitetsdivisjonen og Kommunikasjon SVV (ring 1)
5	Luftforurensningen går ned - liten fare for timemiddel NO ₂ på 200µg/m ³ i større områder	Tiltak oppheves -Leder av beredskapsgruppen informeres dersom varslede værforhold gjør at det ikke lenger er nødvendig å opprettholde tiltak. -BYMs etatsledelse orienteres om at det ikke lenger er nødvendig å opprettholde tiltak. -BYM beslutter opphevelse når «dieselforbud» ikke lenger er påkrevd. MOS orienteres om dette. -Informasjon om oppheving av tiltak oversendes Statens vegvesen -Informasjon om oppheving av tiltak oversendes hele beredskapsgruppen. Etter vedtak om opphevelse: -Informasjon om bedret luftkvalitet og opphevelse av tiltak på kommunale veier og Ring 1.	BYM (v/Miljødivisjonen) Varslingsansvarlig Beredskapsgruppens leder Etatsdirektør for BYM/ass etatsdirektør BYM Beredskapsgruppens leder Beredskapsgruppens leder BYM v/Kommunikasjon SVV

7. Faglig ressursgruppe

I en beredskapssituasjon etableres en faglig ressursgruppe som skal bestå av personer fra henholdsvis MET og BYM. Gruppen har som oppgave å følge beredskapssituasjonen hele veien. Gruppen vil da bestå av kontakt 1 i MET (evt. stedfortreder) og den som varsler luftforurensning i BYM. Gruppen starter dialogen i forbindelse med fase 1 for å vurdere fase 2. Målet med dette samarbeidet er mer kontinuitet i varslingen og vurderingene, samt bedre informasjon faginstansene imellom. Gruppen vil også kunne vurdere behov for ytterligere målinger, evt. beregninger. For dokumentasjonen kan det skrives korte referater fra møter (telefonmøter) i gruppen. Disse inngår i loggen.

8. Informasjon/kommunikasjon

Det er utarbeidet en egen kommunikasjonsplan for situasjoner med høy luftforurensning (**vedlegg 2**).

Kommunikasjonsavdelingen i Bymiljøetaten har ansvar for ekstern informasjon.

Beredskapsgruppens leder har ansvar for at beredskapsgruppen holdes løpende orientert om situasjonen, blant annet ved å viderebringe informasjon som sendes ut eksternt (som pressemeldinger).

9. Rutiner for logg og evaluering

Bymiljøetaten er ansvarlig for loggføring for fase 1-5 i beslutningsmodellen. Det skal benyttes mal for loggskjema (**vedlegg 3**).

Arbeid etter beredskapsplanen skal evalueres. Når trafikkregulerende tiltak er gjennomført skal effekter og konsekvenser av disse evalueres. Bymiljøetaten er ansvarlig for at evalueringen blir gjennomført.

Vedlegg 1: Kontaktpersoner med beskrivelse av funksjon og myndighet

Er en tabell med kontaktinformasjon til involverte personer fra virksomhetene nevnt i tabell under 4. Beredskapsgruppe

Vedlegg 2: Kommunikasjonsplan

Er en kommunikasjonsplan for perioder med høy luftforurensning i Oslo.

Vedlegg 3: Loggskjema

Er et loggskjema som skal føres for å dokumentere hendelser og tiltak.